

Kjell Bygstad

## **NORSK MIDT-ØSTEN POLITIKK OG SOLIDARITETS-ARBEIDET FOR PALESTINERNE**

FNs delingsplan for Palestina i 1947 og etableringen av staten Israel i 1948 ble godt mottatt i Norge, både blant politikere og folk flest. Spesielt var sympatien stor i Arbeiderpartiet og fagbevegelsen som utviklet et nært forhold til det israelske arbeiderpartiet og fagbevegelsen Histadrut. Med satsing på flerpartisystem og kollektive løsninger som *kibbutz*, ble Israel oppfattet som et forlokkende alternativ både til vestlig kapitalisme og kolonialisme, og østlig kommunisme av Stalin-modell.

Også blant kristenfolket var sympatien med Israel enorm. Fra en passiv holdning til den tyske antisemittismen i 1930 og begynnelsen av 40-åra, skiftet innstillinga totalt etter krigen. Det var gode grunner for begge typer holdninger: «det var jo Guds vilje at det folket som korsfestet Guds enbårne sønn ble straffet», og det motsatte «jødene er Guds utvalgte folk og Israel det landet Gud har lovet dem».

En liten krets av nordmenn var skeptiske til den overveldende støtten til alt den nye staten sto for. Det var dem som hadde egne erfaringer fra området og en viss forståelse for den annen part som ble fordrevet i hundre tusenvis. De fantes i UD og i diplomatmiljøet, bl.a. Norges mangeårige ambassadør i Kairo, Peter Anker. Etter hvert gjaldt det også norske militære som tjenestegjorde som FN-observatører i området, bl.a. general Odd Bull. Men de var fåtallige.<sup>1</sup>

### **NORSK OPINION**

Selv Suez-krigen i 1956 betydde lite for den massive norske støtten til Israels politikk. Først med «6-dagerskrigen» i juni 1967 begynte deler av opinionen å snu i en mer kritisk retning. I en opinionsmåling kort tid etter krigen i 1967, uttalte 75% at de sympatiserte med Israel. Bare 5% uttrykte sympati for «araberstatene», mens 20% var usikre eller hadde «ikke tatt stilling».<sup>2</sup> Dette var tross alt en betydelig endring fra før krigen da mer enn 90% sympatiserte med Israel.

I 1978 angrep Israel Libanon og norske UNIFIL styrker ble stasjonert i Sør-Libanon. Ved ankomsten sympatiserte 60% av de norske UNIFIL-styrkene med Israel, ved hjemkomsten bare 15%.<sup>3</sup> Også i befolkningen som helhet økte skepsisen mot Israel. Våren 1988, kort tid etter starten på den første palestinske intifada, i desember 1987, tok stadig flere avstand fra

Israels fremgangsmåte på Vestbredden og i Gaza, og 60% mente Israel skulle oppgi de okkuperte områdene.<sup>4</sup>

I dag kan man slå fast at det solide flertall som «Israels venner i Norge» engang hadde, nå er borte og at flertallet av det norske folk har langt større sympati for palestinerne sak.<sup>5</sup>

### **Årsaker til endringene i norsk opinion**

Denne artikkelen drøfter betydningen det norske solidaritetsarbeidet for palestinerne har hatt for endringen i norsk opinion. For å sette solidaritetsarbeidet i perspektiv, skisseres først hvilke andre faktorer som har hatt betydning. Solidaritetsarbeidet er ikke den viktigste grunnen til opinionsendringen, den skyldes partenes egen opptreden og politikk. Men solidaritetsarbeidet har vært viktig for å informere befolkningen i Norge om partenes handlemåte.

#### *1) Israels egne handlinger*

Allerede før staten Israel ble etablert i 1948 var det organisert terrororganisasjoner som *Irgun Zwei Leumi* og *Stern-ligaen* ved siden av den regulære hæren *Haganah*. Flere av lederne var etterlyst av den britiske mandatmakten. De var beryktet for slike aksjoner som sprengningen av Kong David hotell og mordet på FNs meglingsmann i Palestina, grev Folke Bernadotte. Etter hvert gikk terroren ut over palestinerne, med massakrene i Deir Yasin i april 1948 som de mest kjente. Nærmere 400 palestinske landsbyer ble jevnet med jorda, og fra 1948 til våpenhvilen i 1949 flyktet storparten av palestinerne (ca 750 000) fra sine hjem. De ble enten direkte fordrevet eller flyktet i rein panikk. FNs delingsplan som gav storparten (56%) av landet, og dertil de mest fruktbare delene til 1/3 av innbyggerne (jødene), var i seg selv en enorm urett. Ved våpenhvilen hadde Israel sikret seg 78% av Palestina.

Med krigen i 1967 overtok Israel kontrollen over resten av Palestina, samt over okkuperte landområder som hadde tilhørt nabostatene Jordan, Egypt og Syria. Terrorister som Begin og Shamir tok etter hvert over som statsminister. Invasjonen i Libanon i 1982 toppet seg med massakrene i Sabra og Shatila høsten samme år. Ansvarlig for dette var krigsforbryteren Sharon. Han måtte da forlate jobben som forsvarsminister, men fortsatte i fram-tredende posisjoner. Tjue år seinere ble han valgt til Israels statsminister. Hva han har utrettet de årene han har hatt makten, med gjentatte invasjon i de områdene palestinerne fikk et visst selvstyre i gjennom Oslo-prosessen, er velkjent.

Forakten for verdensopinionen og for alle FN-resolusjoner som har fordømt okkupasjon og erobring av arabisk land, kjennetegner staten Israel. Israels egen politikk, okkupasjonen og en rasistisk og undertrykkende behandling av palestinerne, er den viktigste forklaringen på at opinionen i

Norge har skiftet fra å være massivt pro-israelske, til i dag å ha langt større sympati med palestinerne.

## 2) PLOs opptreden og kompromissvilje

Da konflikten i Midt-Østen startet, eksisterte det knapt et palestinsk lederskap. Under det palestinske opprøret (1936 – 39) mot den økende jødiske koloniseringen av landet, gikk den britiske kolonimakten inn på sionistenes side. Dermed ble den palestinske motstanden mot fortsatt kolonisering slått ned. Den religiøse lederen, stormuftien av Jerusalem, ble også ille kjent for sine anti-jødiske utsagn og nazi-vennlige holdning.

Den voksende arabiske nasjonalismen etter 2. verdenskrig, og spesielt den algeriske frigjøringskrigen mot kolonimakten Frankrike, smittet imidlertid over på andre arabiske folk, også palestinerne. Fatah ble dannet i 1961 og 1. januar 1965 gjennomførte organisasjonen den første militære operasjon i det okkuperte Palestina. PLO ble dannet av den arabiske liga i 1964 for å sikre seg kontroll med den palestinske saken. PLOs første leder, *Ahmed Shoukeiri*, var et lydige redskap for den arabiske liga og motsetningene mellom palestinske aktivister og den arabiske liga økte. Spesielt ble dette klart etter det arabiske nederlaget i 6-dagerskrigen i 1967 da Israel tok resten av Palestina - Vestbredden fra Jordan og Gaza fra Egypt - samt Sinai fra Egypt og Golanhøydene fra Syria. Mens den arabiske liga slikket sine sår, tok den palestinske frigjøringsbevegelsen i februar 1968 opp kampen mot den israelske hærens forsøk på å tilintetgjøre PLO-basen i El Karameh i Jordan. Det fikk stor politisk betydning, og de palestinske organisasjonene overtok kontrollen over PLO i løpet av året.

PLO vedtok deretter sin konstitusjon eller sitt politiske program, og gikk inn for en demokratisk sekulær (ikke-religiøs) stat i Palestina, med like rettigheter for alle, uansett tro eller rase. Det skulle være like kår for jøder, kristne og muslimer, samt at palestinske flyktninger skulle få rett til å vende tilbake. Selv om PLO besto av mange og til dels ideologisk ulike organisasjoner med Fatah og Yasser Arafat som de klart ledende, var det full enighet om programmet i starten.

Etter krigen i 1973, som på nytt demonstrerte Israels enorme militære styrke og araberstatenes tilsvarende svakhet, samt USAs rolle som økonomisk og militær garanti for den eksisterende israelske statsdannelse, begynte enkeltpersoner og organisasjoner å tenke nytt. Nytenkningen gikk ut på å droppe ideen om en felles stat og ta opp tanken om en israelsk stat med grensene fra våpenhvilen i 1949, mot at palestinerne fikk sin egen stat på de områdene Israel okkuperte i 1967, dvs. 22% av Palestina. Hovedarkitekt bak denne nye strategien var PLOs og Fatahs leder, Yasser Arafat. Andre organisasjoner som DFLP støttet planen, mens PFLP og andre var sterke motstandere og dannet en «Nei-front» som boikottet PLO i lang tid.

Strategene bak «tostats-løsningen» gikk seinere enda et skritt lenger. På PLOs nasjonalkongress i Jordan i 1981 ble det alternativt foreslått «en jordansk løsning»: PLO kunne gå inn som en del av en jordansk delegasjon som forhandlet med Israel om en jordansk/palestinsk stat. Splittelsen i PLO økte og Nasjonalkongressen var bare så vidt vedtaksfør fordi så mange boikottet den. Forslaget forsvant etter kort tid ettersom også Israel nektet å godta denne typen palestinsk selvutslettelse. Kong Hussein og Yasser Arafat måtte innse at Israel nektet å gi fra seg okkuperte områder selv om de ikke kom under PLO og Arafats kontroll.

I stedet invaderte Israel Libanon og fordrev PLO fra Libanon til Tunis. Der tilbrakte PLO-ledelsen 10 år i ettertanke, mens den israelske okkupasjonen av Vestbredden og Gaza (Mini-Palestina) fortsatte. Med enda hardere undertrykkelse, flere settlements og mindre jord til palestinerne.

Den første palestinske intifadaen som startet i desember 1987 endret den fastlåste situasjonen. Bildene av de israelske okkupasjionsstroppenes krig mot palestinske barn nådde verdens TV-skjermer og fikk selv israelske statsledere seg til å føle seg ubekvemme. USA måtte dessuten honorere de araberstatene som støttet landet i Golf-krigen mot Iraks president Hussein i 1991. Israels 24 årige okkupasjon av Vestbredden og Gaza fortjente oppmerksomhet etter at Iraks ettårige invasjon/okkupasjon av Kuwait var ryddet av veien under amerikansk ledelse. Israel ble utsatt for et sterkt press om å yte noe. Madrid-konferansen begynte og Israel som var imot konferansen, ble tvunget til å delta med løfte om at PLO ikke offisielt deltok. Enkelte palestinske representanter fra de okkuperte områdene fikk likevel være med i den jordanske delegasjonen. Forhandlingene fortsatte i Washington, men det kom ikke noe ut av dem.

Så skjedde et regjeringsskifte i Israel. Den gamle terroristleder og daværende statsminister Shamir tapte valget. General Rabin overtok og en annen militær hank, Shimon Peres, ble utenriksminister. De visste at Israel måtte de gi noe for å få slutt på intifadaen og presset fra USA og en samlet vestlig verden. Da var det bedre å forholde seg til PLOs leder Arafat, enn å tilfredsstille kravene fra det okkuperte Palestina - personer som Heidar Abdel Shafi og Hanan Ashrawi. Etter 10 års eksil i Tunis og hans støtte til Saddam Husseins okkupasjonsforsøk i Kuwait, var Arafat og PLO i eksil nå politisk og økonomisk sterkt svekket. «Husk at Arafat er en dreven hestehandler», ble det imidlertid sagt. Da trengtes bare en ting til: En «bak-kanal» som kunne erstatte konferansebordet i Washington. Slik oppstod Oslo-avtalen som brakte Arafat tilbake til Palestina.

Hvilket beviser hva som ble hevdet innledningsvis i denne artikkelen: PLO-ledelsens fleksible og lite doktrinære holdninger er den nest vesentlige grunn til at norsk opinion og verdensopinionen gradvis har endret syn. Bare den israelske maktarrogansen har betydd mer for skiftet i opinionen.

### *3) Solidaritetsarbeidets betydning*

Når det gjelder det sterke skiftet i opinionen her i landet har det norske solidaritetsarbeidet for palestinerne betydd mye. Men først en fjerde årsak til skiftet i opinionen:

### *4) Norsk tilstedeværelse i området*

#### *a) Deler av UD*

Den delen av UD som befant seg utenfor den hjemlige kretsen av norske Israel-venner på Youngstorget eller i bedehusmiljøet, og som var stasjonert i Midt-Østen eller i FN-miljøet, hadde en breiere kontaktflate enn de som dro på «*guided tours*» til Israel, arrangert av religiøse fanatikere eller det israelske arbeiderpartiet og fagbevegelsen. Innledningsvis er ett navn nevnt, den norske ambassadøren i Egypt, Peter Anker. Flere andre kan nevnes.<sup>6</sup> Det norske diplomatiske korps har også seinere til tider opprettholdt samme profesjonelle holdning i Midt-Østen konflikten. Hans Wilhelm Longva, har både i rollen som norsk sendemann i Libanon og seinere som rådgiver i UD, spilt en vesentlig rolle. Andre navn kunne også nevnes.

#### *b) UNIFIL*

Etter den israelske invasjonen i Sør-Libanon vedtok FN å plassere ut en internasjonal styrke, UNIFIL, på den libanesiske siden av grensa mellom de to land. Norge deltok i mange år med en styrke på bortimot 1000 soldater. Som meningsmålingen viste, sympatiserte 60% av de norske UNIFIL-soldatene med Israel ved ankomsten mens andelen var sunket til 15% ved hjemkomsten. Blir man plassert midt mellom to uforlikte parter kan egen erfaring være et nyttig korrektiv til hjemlige fordommer. Det samme skjedde da norske militære observatører og soldater ble plassert på grensen mellom Israel og Egypt etter våpenhvilen i 1949 og etter Suezkrigen i 1956. General Odd Bull kan nevnes som eksempel.

#### *c) Norske mediers tilstedeværelse*

Norske journalister og reportere i området førte også til en annen fremstilling av konflikten. Fritz Nilsen, Jarl Munch, Odd Karsten Tveit og Lars Sunnanå fra NRK radio og fjernsyn rapporterte med stor kunnskap og som øyenvitner, det samme gjorde Harald Stanghelle (da journalist i Arbeiderbladet, nå redaktør i Aftenposten), Jan Erik Smilden (Dagbladet) og Ole Valberg (NTB). Aftenpostens korrespondent (Per A. Christensen) var i området i flere år og kommenterte flittig og saklig. Han skrev også et par bøker om konflikten. Flere kunne nevnes, bl.a. Stavanger Aftenblads Kjell Gjerset.

Etter at den norske UNIFIL-styrken kom på plass i 1978 med soldater fra hele Norge, fortalte norske lokalaviser om hvordan det gikk med Lars fra indre Troms og Ola fra Telemark. Lokalavisene hadde ikke journalister med erfaring fra det store utland, unntatt enkelte sportsjournalister. Men de gjorde

jobben sin godt og rapporterte hva de og sambygdingene så og opplevde. Både Ola soldat og Søren journalist oppdaget fort hvem som skjøt først, og hvem som opptrådte med størst arroganse.

### **Opinionsskiftet i SV og resten av venstrefløyen<sup>7</sup>**

Våren 1967 økte spenningen mellom Israel og nabostatene Syria og Egypt. På sentralstyremøte i SF<sup>8</sup> siste uka i mai kom det en anmodning fra den israelske ambassaden om støtteerklæring til Israel. Dette ble avvist av et flertall i sentralstyret som enstemmig vedtok å utsette saken og å invitere Erik Nord til å innlede om konflikten. Neste møte fant sted en uke seinere. I mellomtida hadde Israel gått til lynkrig (6-dagerskrigen), okkupert resten av Palestina og fordrevet nye 400 000 palestinere og Egypt fra Gaza og Jordan fra Vestbredden, samt erobret Sinai fra Egypt og Golan-høydene fra Syria. Midt-Østen konflikten var første sak på dagsorden. Erik Nord innledet. Forslag til uttalelse ble fremlagt, diskutert, og etter hvert enstemmig vedtatt. Det ble ingen støtteerklæring til Israel, snarere tvert i mot.<sup>9</sup>

Selv om sentralstyrets uttalelse var enstemmig, var det ikke full enighet i partiet om synet på Midt-Østen konflikten. Det ble dramatisk avslørt på ungdomsforbundet SUFs landsmøte høsten samme år. SUFs sentralstyre hadde allerede samme dag som SFs sentralstyre, den 6.6. 1967, vedtatt en langt skarpere fordømmelse av Israels angrepskrig enn SFs kompromissfylte uttalelse. SUFs landsmøteuttalelse rystet partiet og var en sterkt medvirkende årsak til splittelsen mellom parti og ungdomsorganisasjon vel et år seinere, i februar 1969.

I uttalelsen fra SUFs landsmøte heter det:

«Så lenge Israel fortsetter sin aggressive, ekspansjonistiske og rasistiske politikk, må vi slå fast følgende:

- 1) SUF støtter Palestina-flyktningenes og de undertrykte araberes kamp for å få tilbake sitt eget fedreland.
- 2) Staten Israel i sin nåværende form *som brohode for imperialismen* må opphøre å eksistere.<sup>10</sup>
- 3) Den nåværende befolkningen i Israel må garanteres sin rett til å bo i Midt-Østen.»

Den partipolitiske effekten var voldsom. SFs ukeavis, «Orientering», fordømte uttalelsen på lederplass den 14. oktober.<sup>11</sup> Debatten fortsatte i Orienterings spalter i månedsvis.

### **SOLIDARITETSARBEIDET STARTER**

Da SF var kvitt sin ungdomsorganisasjon og en brysom venstreside ble det stille om Palestina-spørsmålet i SF og seinere SV (1973) i mange år. Til gjengjeld var SUF særdeles aktive og sendte folk til området med rapporter

tilbake. Palestinerne tok samtidig kontrollen over PLO, noe som gjorde det enklere for dem som ønsket å stifte en solidaritetsorganisasjon.

I utgangspunktet var SUFs initiativ godt og inkluderende,<sup>12</sup> og det ble i starten lagt stor vekt på studiearbeidet. Presse, media generelt og hele det politiske miljøet - med få unntak - hadde i alle år vært gjennomsyret av den israelske versjonen av konflikten. Jeg ble studieleder, samt leder av en av de fire aktivistgruppene i Oslo: Oslo Øst. Forholdet til Palestinakomiteens første leder, Finn Sjøe, og den neste lederen, Peder Martin Lysestøl, var godt. Begge hadde for øvrig fått sine første erfaringer som israelske kibbutz-deltakere, seinere som observatører og studenter fra den andre sida av Israels grenser.

Ved siden av å bygge opp en ny organisasjon, sette seg seriøst i inn i partenes rolle i Midt-Østen konflikten, og ved å invitere representanter for den palestinske frigjøringsbevegelsen til Norge, publisere løpesedler og artikler og utgi bladet *Fritt Palestina*, samt å avholde stands og demonstrasjoner, ble det de første årene gjort alvorlige forsøk på å få andre organisasjoner (enn SUF og seinere AKP) til å innta en ny holdning til konflikten. To av de aktive medlemmene i Palkom kom fra AUF.<sup>13</sup> Det blåste en venstrevind over landet, og Midt-Østen konflikten skapte konflikter mellom generasjoner i mange politiske miljøer.

AUF i Oslo vedtok i juni 1970 en klart pro-palestinsk resolusjon. Dette ble fulgt opp på AUFs landsmøte i februar 1971, som vedtok å støtte PLOs mål om at Israel skulle slutte å eksistere som en jødisk stat, og omdannes til en ny demokratisk og sekulær stat, hvor jøder, muslimer og kristne skulle ha like rettigheter. Den nyvalgte AUF-leder, Bjørn Tore Godal, har seinere, og spesielt som utenriksminister og overfor Israel, hatt store problemer med å bortforklare eller bagatellisere denne resolusjonen.

Den israelske ambassaden i Oslo, som hadde stor innflytelse over den norske Midt-Østen politikken gjennom den nære kontakten med DNA, var fullt klar over at Israel snart ville bli alvorlig utfordret av generasjonsskiftet i Det norske Arbeiderpartiet. I juni 1970 skrev den israelske ambassadøren bl.a.: «*Det er friksjoner mellom den gamle og nye generasjonen innenfor partiet og fagbevegelsen...De unge er i mot oss...Haakon Lie har mistet mye av sin innflytelse. Åse Lionæs har blitt eldre. Trygve Bratteli er syk. Derfor arbeider den biologiske utviklingen mot oss. Fra nå av er vi avhengig av de unge. Det blir ikke enkelt.*»<sup>14</sup>

For en gangs skyld erklærer vi oss helt enige i den israelske ambassadørs vurdering. Skarpt observert og riktig erkjent!

### **Splittelsen i solidaritetsarbeidet (1975/76)**

Fra om lag 1975 begynte enheten i Palkom å bli mer problematisk. Fra å være å være en åpen og inkluderende organisasjon, ble den mer ekskluder-

ende både i forhold til deler av den eksisterende medlemsmassen og spesielt i forhold til nye medlemsmiljøer. Dette hadde med linjeskifter i AKP å gjøre. AKP(m-l) ble stiftet i februar 1973. En stor del av Palkoms medlemmer hadde også tilknytning til AKP(m-l) og dets ungdomsorganisasjon, SUF (m-l). Men mange var også partiløse og uavhengige. Etter hvert som dogmatismen i m-l-miljøet tilspisset seg, ble enheten i solidaritetsarbeidet mer problematisk, og Palkom ble splittet. Det var to hovedårsaker til splittelsen:

1) *A- og B-medlemmer*

AKP(m-l) så på solidaritets- og andre såkalte front-organisasjoner som viktige rekrutteringssentraler for å øke medlemstall og oppslutning om Partiet. Partilinja skulle gjelde også for frontorganisasjoner som i utgangspunktet hadde vært åpne for både partiløse og folk fra andre politiske miljøer. Etter hvert medførte dette et skille mellom A- og B-medlemmer. En viktig konsekvens av dette var fraksjonsvirksomheten.<sup>15</sup>

2) *Kampen mot «den sovjetiske sosialimperialismen»*

Fra starten hadde Palkom et såkalt «minimumsprogram» med fem hovedparoler. I 1975 ble parole nr 4 foreslått endret fra «Bekjemp USA-imperialismen» til «Bekjemp de to imperialistiske supermaktene USA og Sovjet». Det var flertall for at Palkom skulle bære denne parolen i Faglig 1. mai Fronts tog. Mange av Palkoms medlemmer var uenige i at det var riktig å framstille Sovjet som det palestinske folkets hovedfiende på linje med, eller verre enn USA som flere ml-ere uttrykte det. Det oppsto en veggavisdebatt på Blindern som resulterte i at ca 1/3 av medlemmene i Oslo, som var mot dette linjeskiftet og åpent kritiserte det, ble ekskludert rundt 1. mai 1975. De dannet sitt eget Midt-Østen Forum. På landsmøtet i Trondheim i januar 1976 vedtok Palkom et nytt program som stadfestet linjeskiftet. Fire av deltakerne var uenige og forlot møtet og Palestinakomiteen.

### **Splittelsen bekreftes – Palestinafronten dannes**

PLOs holdning var klar: Organisasjonen var uenig i så vel å utnevne Sovjet til hovedfienden som å nedtone motsetningsforhold til «den arabiske reaksjonen». PLO oppfordret oss til å fortsette Palkoms solidaritetsarbeidet i Norge, og i februar 1976 ble en ny solidaritetsorganisasjon, *Palestinafronten*, dannet på Palkoms gamle programgrunnlag og i samarbeid med PLO.

Lederen for PLOs kontor i Sverige, Daoud Kaloti, inviterte seg selv til Norge i Palestinafrontens regi i februar 1976, og gav klar beskjed om hvor PLO sto i splittelsen som var oppstått.<sup>16</sup> Men Palkom og AKP(m-l) fortsatte angrepene på den nye solidaritetsorganisasjonen, både i Palkoms blad «Fritt Palestina» og AKPs blad Klassekampen.<sup>17</sup>



### **Palestinafronten [seinere Palestinagruppene (PgN)]**

Splittelser i politisk arbeid kan ha både negative og positive sider. De negative er åpenbare, men det positive i denne sammenhengen var at mange nye enkeltpersoner og grupperinger kom med i solidaritetsarbeidet. Palestinafronten prioriterte å få med andre organisasjoner, bl.a. politiske partier og ungdomsorganisasjoner og spesielt fagbevegelsen. En del av medlemmene i Midt-Østen Forum (MØF) som var ekskludert fra Palkom rundt 1. mai 1975, meldte seg inn i Palestinafronten da denne ble dannet, og etter vel ett år gikk denne organisasjon (MØF) i passivitet. Men det store tilslaget til Palestinafronten var folk som ikke tidligere hadde vært aktive i solidaritetsarbeidet fordi de mente at Palestinakomiteen var for sterkt knyttet til AKP(m-l).<sup>18</sup>

De første årene etter stiftelsen var Palestinafronten preget av studiearbeid, diskusjoner, reiser til Midt-Østen (mest Libanon før PLO ble kastet ut derfra i 1982). Samt trykking av løpesedler, utgivelse av Palestina-Nytt, standsvirk-somhet, demonstrasjoner, invitasjoner av palestinere til Norge, etc. Da Sadat og Begin fikk Nobels fredspris i 1978 arrangerte Palestinafronten den største anti-imperialistiske fredsmarsjen siden Vietnam-krigen. 5000 mennesker trosset de mange kuldegradene 10. desember og gikk i protest-tog fra Youngstorget til Konserthuset som ble fylt av tilhørere.

*Fellesutvalget for Palestina (FUP)* ble dannet i 1980 etter initiativ fra Palestinafronten. Dannelsen av Fellesutvalget betydde en samling av mange landsomfattende organisasjoner som støttet palestinernes sak, fra politiske partier og ungdomsorganisasjoner til fagforbund tilknyttet LO, student- og kvinneorganisasjoner og andre, vesentlig landsomfattende organisasjoner.<sup>19</sup> Palestinakomiteen og Palestinafronten (seinere omdøpt til Palestinagruppene - PgN) var basert på individuelt medlemskap. Fellesutvalget på medlemskap av organisasjoner.

Aktiviteten stilnet på slutten av 80-tallet, men FUP ble reaktivisert i begynnelsen på 90-tallet, og er i dag det viktigste redskapet for solidaritetsarbeidet for palestinerne i Norge.

### **Krigen i Libanon (1982) – Humanitært arbeid (Helseteam, NOMSME, Ain Shams)**

Palestinafronten fikk flere «oppdrag» fra PLO, som det å drive hjelpearbeid i det palestinske miljøet inne i Israel, for eksempel i Galilea, være kontakt mellom PLO og arabiske jøder i Israel, kristne palestinere, og jødiske anti-sionister, samt å bidra til at arabiske regimer garanterte for at jøder som hadde forlatt sitt arabiske hjemland og reist til Israel, var velkomne tilbake med alle rettigheter, inkludert eiendomsretten.

PLO sto sterkt på denne tida og hadde sitt hovedkvarter i Beirut i Libanon. Det hadde også Den palestinske røde halvmåne (PRCS) og dets leder, Dr Fathi Arafat, bror av Yasser Arafat. Palestinafronten hadde et

utmerket samarbeid med begge og med en rekke andre palestinske organisasjoner både i Libanon og Palestina. Mange konkrete hjelpeprosjekter ble igangsatt, for eksempel innsamling av penger til bygging av et palestinsk kulturhus i landsbyen Deir al Assad i Galilea.<sup>20</sup>

PgN har drevet humanitært helsearbeid i mange år, først i Libanon fra 1977 med leger, sykepleiere, fysioterapeuter, ergoterapeuter og barnevernere involvert. I 1980 ble det inngått avtale med palestinsk Røde Halvmåne om å etablere en helseklinikk og et handicap-senter i den største flyktningleiren i Sør-Libanon, Ain el Helweh. Senteret sto ferdig i 1981, og besto bl.a. av ni norske/utenlandske helsearbeidere.<sup>21</sup> Ved den israelske invasjonen i Libanon i 1982 ble klinikken og det meste av leiren med omlag 90 000 innbyggere jevnet med jorden. Både prosjektet og hele landsbyen Ain el Helweh ble lagt i grus. Pasientene overlevde, helsepersonalet ble arrestert og to deportert til Israel og fengslet.<sup>22</sup>

Etter dette flyttet Palestinafronten sin hovedaktivitet til det okkuperte Palestina, til Vestbredden og Gaza. Egne organisasjoner, som *Norsk medisinsk komité for Midt-Østen* (NOMSME), arbeidet fra 1984 til 2001 hovedsakelig på Vestbredden og i Gaza, (med prosjekter innenfor fysio- og ergoterapi, samt med tannhelseprosjekter), og *Ain Shams* som arbeidet med funksjonshemmede barn, først i Kairo, seinere i Gaza, fra 1984 til 2000.

Ødeleggelsen av Palestinafrontens prosjekt i Ain el Helweh førte til at Norsk Folkehjelp, etter oppfordring fra flere fagforbund og Fellesutvalget for Palestina, startet en innsamlingsaksjon til krigens ofre. Palestinafronten stanset egne innsamlingsaksjoner og humanitære prosjekter, og la dem under Norsk Folkehjelps ledelse. Samarbeidet var ikke av ny dato. Norsk Folkehjelp hadde også vært samarbeidspartner ved handicap-senteret i Ain el Helweh.<sup>23</sup> Siden 1982 har Norsk Folkehjelp vært fast engasjert i Libanon med ulike prosjekter fram til i dag.

Prosjektene ble støttet av NORAD og hadde årlige budsjetter på vel 1 million kroner. Sammenliknet med Palestinakomiteens store satsing på helseprosjekter, er PgNs innsats beskjeden. Filosofien har hele tida vært å bringe profesjonelle norske hjelpeorganisasjoner inn i arbeidet, og konsentrere arbeidet om å øke den politiske bredden bak solidariteten med det palestinske folket. Norsk Folkehjelp har etablert seg som den viktigste norske humanitære hjelpeorganisasjonen også på Vestbredden og i Gaza. Andre humanitære organisasjoner har kommet til, og målsettingen er nådd.

### **Internasjonal høring i Oslo**

Etter hvert som helsearbeidere, journalister og andre som hadde vært vitner til den brutale israelske krigføringen i Libanon sto fram med erfaringer og øyenvitneskildringer, ble det arrangert en rekke høringer over hele verden der vitner la fram dokumentasjon over israelske krigsforbrytelser.<sup>24</sup> Høringen i

Oslo fant sted 30. og 31. oktober 1982, og skilte seg positivt ut fra andre høringer:

Den var en del av «Den internasjonale kommisjonen for å undersøke påståtte brudd på internasjonal lov under Israels invasjon i Libanon». Kommisjonen bestod av folkerettsekspertene fra vesteuropeiske land. Formann for kommisjonen var den internasjonalt anerkjente fredsforkjemper og Nobelprisvinner Sean MacBride, som kom til Oslo for å åpne og lede deler av høringen. Den nordiske kommisjonen som ledet mesteparten av høringen bestod av to kjente danske jus-professorer, en svensk jurist, riksdagsmann og leder for Amnesty i Sverige, den norske jus-professor Anders Bratholm og general Odd Bull.

Antallet og allsidigheten av vitner var stor. Et trettital vitner opptrådte. Noen journalister og fotografer, noen våpeneksperter, noen sosialarbeidere, mesteparten helsearbeidere, et flertall var leger og kirurger. Geografisk kom de fra Japan og Bangladesh, fra USA og Canada, fra flere europeiske land, fra Libanon og fra vertslandet Norge og andre nordiske land. Deres øyevitneskildringer var rystende.

Bildematerialet de viste var unikt. Fra krig, bomber og granater til de første bildene som viste massakrene av hundrevis av mennesker i Sabra og Shatila. Det unike bestod også i at alt dette materialet ble tatt vare på. Høringen er tatt opp på video, til sammen 13 timer. Lysbilder og annet fotografisk materiale er kopiert.

Det hele ble tapet og kom i bokform tre måneder seinere: *Witness of War Crimes in Lebanon. Testimony given to the Nordic Commission, Oslo, October 1982*. Ithaca Press, London 1983.

Original video av hele høringen, samt lysbilder/illustrasjoner hadde jeg gleden av (eller det motsatte) å overlevere Arafat på hans kontor i Tunis et par måneder seinere. Der ble det vist utdrag av lysbildene på veggen i nattemørket.

Kopi av video, lysbilder og boka fra høringa er sendt til advokatene som har reist krigsforbryter-rettsaken mot Ariel Sharon for den belgiske spesialdomstolen.

For å utvikle bredden i solidaritetsarbeidet var «koblervirksomhet» viktig. Palestinske organisasjoner ble «koblet» til mest mulig motsvarende norske organisasjoner, faglige-, kvinne-, student- eller ungdomsorganisasjoner, og til kulturell utveksling, osv. Her nevnes de mest vellykkede eksempler på slik koblervirksomhet.

## FAGBEVEGELSEN

I februar 1978 møtte representanter for Palestinafronten for første gang ledelsen i den palestinske fagbevegelsen *Arbeiderunionen*, i Libanon, og det ble avtalt å invitere representanter for *Arbeiderunionen* til Norge. Norske

fagforeninger, Samorganisasjoner og LO-forbund sendte invitasjonen som var undertegnet av 16 norske tillitsvalgte, fire fra hhv AP, SV, NKP og politisk uavhengige. Fire måneder seinere kom lederen og den internasjonale sekretæren i Arbeiderunionen (Abu Usama og Abu George) til Norge og turnerte hele landet, fra Kristiansand i sør til Hammerfest i nord, fra Lillehammer i øst til Bergen i vest. Overalt hadde palestinerne møter med fagforeninger og samorganisasjoner. Det var en glimrende start, og i september samme år var den første norske fagforeningsdelegasjonen på plass i Damaskus på Arbeiderunionens kongress, og seinere på besøk i Libanon.

Neste år fortsatte reise- og møtevirksomheten: Abu Usama og Abu George var tilbake i Norge i juni på en ny landsomfattende turné. Denne gangen møtte de også ledelsen i flere av LOs fagforbund, samt representanter for Arbeiderpartiet, SV og NKP.

Året etter (1980) sendte fem LO-forbund sine ledere til Libanon og Syria. Delegasjonen møtte også PLO-leder Yasser Arafat. Det var en «tung» delegasjon, som rapporterte tilbake til LOs ledelse og fikk atskillig oppmerksomhet i media. Kort tid etter vedtok Kjemisk Forbund på sitt landsmøte en uttalelse som støttet PLO og palestineres rett til egen stat (med 300 mot 3 stemmer).

Et halvt år seinere (juni 1981) var det LO kongress. Mange foreninger sendte inn vedtaksforslag med krav om støtte til palestineres frigjøringskamp og at LO skulle etablere kontakt med palestinsk fagbevegelse. Faktisk ble dette viktigste stridsspørsmål på kongressen, og det som fikk mest medieoppmerksomhet. Opprinnelig sto partene langt fra hverandre, men det endte i full forsoning. Kongressen vedtok enstemmig å etablere kontakt med Arbeiderunionen, samt opprettholde kontakten med den israelske fagbevegelsen, Histadrut.

Dermed var et viktig slag vunnet. Det tok tre år å forandre LO fra en varm tilhenger av Histadrut til å bli om mulig enda varmere tilhenger av den palestinske fagbevegelsen. Utviklingen de neste 23 årene har fortsatt i samme spor. De første fire årene etter Oslo-avtalen ga LO en økonomisk støtte på 17 millioner til palestinsk fagbevegelse på Vestbredden og Gaza. I seinere år er støtten ca 1 million kr i året.

*Fagbevegelsens engasjement medførte også at ledelsen i Arbeiderpartiet gradvis endret syn på Palestina-konflikten. Kontakten mellom norsk og palestinsk fagbevegelse var den viktigste enkeltsak som førte til den markerte endringen i det norske synet på Palestina-konflikten. Norsk fagbevegelse har vært en ledende kraft i solidaritetsarbeidet for det palestinske folket.*

### **Jordbruksorganisasjoner**

Et annet eksempel på vellykket «kobling» finner vi på jordbrukssektoren. Palestina var og er fortsatt et jordbruksland. Ca. 60% av folket er i større eller

mindre grad avhengig av og sysselsatt i jordbrukssektoren. En vesentlig årsak til Palestina-konflikten er kampen om jord og vann, retten til å eie og dyrke. *Palestinian Agricultural Relief Committees* (PARC) som er den største palestinske jordbruksorganisasjonen, ble stiftet i 1983 etter initiativ fra velutdannede agronomer. Organisasjonen har bygd opp et omfattende nettverk i de okkuperte områdene.

Etter at PARCs leder, Ismail Daiq, første gang var i Norge etter invitasjon fra Palestinagruppene, ble norske organisasjoner, som Småbrukerlaget, Bondelaget, Gartnerhallen og først og fremst Det kongelige Selskap for Norges Vel, forsøkt koblet til PARC. Spesielt var koblinga til Norges Vel vellykket.<sup>25</sup> «*PARCs rolle i Palestina kan sammenliknes med Norges Vels rolle under moderniseringen av norsk landbruk i 1920-årene og lokalsamfunnsutviklingen i dag*» skrev Norges Vel i sin rapport til det norske utenriksdepartementet i oktober 1994. Dette resulterte i en rekke prosjekter med støtte fra UD og NORAD på fra 2 til 5 millioner norske kroner årlig. Prosjektene har hatt en enorm betydning for PARC sin innsats for de palestinske småbrukerne.

### **Idrettsorganisasjoner**

Ungdoms- og idrettssamarbeid, spesielt palestinsk deltakelse i Norway Cup, har vært et tredje område for PgNs koblervirksomhet. Det startet i 1990 med et initiativ om palestinsk deltakelse i Norway Cup, og et lag fra Gaza deltok. Seinere ble palestinsk fagbevegelse involvert og etter Oslo-avtalen og opprettelsen av et palestinsk fotballforbund har stadig flere palestinske lag deltatt.<sup>26</sup> Hovedsponsor for denne virksomheten er norsk fagbevegelse.<sup>27</sup>

«Vårt livs største opplevelse». Slik har omlag 500 palestinske barn og ungdom karakterisert sin deltakelse i Norway Cup, verdens største fotballturnering med mer enn 20 000 deltakere under mottoet «fargerikt fellesskap».

### **Fellesutvalget for Palestina (FUP)**

Hensikten med solidaritetsarbeid er å øke bredden og styrken i den norske innsatsen for okkuperte, undertrykte og fattige folk. Derfor legges hovedvekten på å få flest mulig organisasjoner og politiske retninger til å delta. Samtidig øker presset på den norske staten og dens organer for å bli aktive medspillere. Ikke minst har fagbevegelsens linjeskifte betydd mye for klimaskifte i opinionen og i offentlige og politiske organer i Norge.

Først på 1990-tallet ble FUP reorganisert. Nye medlemmer kom til, bl.a. Palestinakomiteen og en rekke andre. Fellesutvalget har i dag 20 medlemsorganisasjoner, 17 er landsdekkende og 3 regionale.<sup>28</sup> I tillegg er det åpnet for individuelt medlemskap. Mye av grunnlaget for tidligere splittelse i solidaritetsarbeidet er overvunnet.

Fellesutvalget for Palestina er etter PgN's oppfatning det viktigste redskapet for solidaritetsarbeidet i Norge for palestinerne. Derfor har PgN også hele tiden stilt kontor og sivilarbeider gratis til FUPs disposisjon, noe som årlig koster PgN ca 150 000 kr av et årsbudsjett på 250 000 kr. Det som gjør PgN i stand til dette er vår mangeårige oppbygde tillit og solide politiske og økonomiske støtte fra norsk fagbevegelse.

Etter 1993 og Oslo-avtalen fikk Fellesutvalget i flere år betydelig økonomisk støtte fra Utenriksdepartementet til konferanser, reiser og besøk fra Palestina. Det ble inngått samarbeid med *PNGO network*, et palestinsk nettverk av frivillige organisasjoner, og fokus ble satt på det frivillige organisasjonsarbeidet og samfunnsutviklinga i Palestina, ved siden av selvstyremyndighetene.<sup>29</sup>

#### *Politisk plattform*

DA FUP ble stiftet i 1980 etter initiativ fra Palestinagruppene, SV og AUF, og innflytelsesrike krefter i fagbevegelsen, het det i organisasjonens statutter i paragraf 1:

*Fellesutvalgets for Palestina er et utvalg av organisasjoner og partier som støtter den palestinske frigjøringskampen. Utvalgets formål er å koordinere solidaritetsarbeidet mellom de forskjellige partier/organisasjoner, samt å stå bak eksterne markeringer og arrangementer når Fellesutvalgets medlemmer måtte finne det formålstjenlig.*

Paragraf 5 lød:

*Det politiske grunnlaget for Fellesutvalget er uttrykt i følgende minimumsparoler:*

- *Støtt den palestinske frigjøringskampen*
- *For et fritt og demokratisk Palestina*
- *Anerkjenn PLO, det palestinske folkets eneste rettmessige representant*

#### **De siste par årene**

Fellesutvalget har tatt initiativet til flere arrangementer. I mars 2002 ble det holdt en stor demonstrasjon mot Israels voldsbruk i de okkuperte områdene. LO-leder Gerd Liv Valla holdt hovedtalen på Youngstorget. Tusen mennesker deltok i fakkeltog forbi Stortinget. Etter påske samme år var det demonstrasjoner hver lørdag på Eidsvolds plass foran Stortinget.<sup>30</sup> Høsten 2002 skjedde en større markering til minne om massakrene i Sabra og Shatila i Beirut 20 år tidligere, og de aktuelle massakrene i Jenin og andre palestinske byer og flyktningleirer.

Behovet for markeringer ble ikke mindre i 2003. Statsminister Bondevik fant det for godt å invitere den israelske statsministeren og krigsforbryteren Ariel Sharon på besøk til Molde, noe som førte til brei mobilisering på kort varsel. I Molde jobbet FUP sammen med et engasjert lokalmiljø. Det var

demonstrasjonstog og protestkonsert med jazzmusikere fra jazzfestivalen, begge med over 1000 frammøtte.

### **Aktuelle oppgaver**

Kampanjen mot muren som Israel bygger i de okkuperte palestinske områdene er et hovedsatsingsområde for solidaritetsarbeidet i 2004. Etter besøk av representanter for palestinske motstandsorganisasjoner har FUP sammen med Norsk Folkehjelp tatt initiativet til en kampanje i Norge mot muren. En rekke organisasjoner som LO, Utdanningsforbundet og Kirkens Nødhjelp, deltar. 9.11. 2003 ble symbolske murer revet ved arrangementer en rekke steder i landet, og det ble holdt taler av blant andre Kåre Willoch mot den folkerettsstridige byggevirksomheten på Palestinsk område.

Muren tydeliggjør okkupasjonen på en dramatisk og avslørende måte, og den er i ferd med å drepe ethvert håp om en levedyktig palestinsk stat i de okkuperte områdene. Det er åpenbart behov for kampanjen så lenge norske myndigheter, som riktignok tar avstand fra byggingen av muren, mener Den internasjonale domstolen i Haag ikke bør behandle spørsmålet om muren strider mot folkeretten.

Fellesutvalget for Palestina arbeider for å skape større bredde i solidaritetsarbeidet. Samtidig er organisasjonen i en fase hvor arbeidet profesjonaliseres og med behov for større administrative ressurser. Ved en slik omlegging er det viktig å beholde det som alltid har vært solidaritetsarbeidets styrke: aktivisme og frivillig engasjement.

(Mai 2004)

### **NOTER**

- 1) Se Hilde Henriksen Waage, *Da staten Israel ble til. Et stridsspørsmål i norsk politikk 1945 – 49*. Gyldendal, Oslo, 1989 og av samme forfatter: *Norge Israels beste venn. Norsk Midt-Østen politikk 1949 – 56*. Universitetsforlaget, Oslo, 1996.
- 2) Måling foretatt av Norsk Gallup og gjengitt i *Norske meninger 1946 – 93, bind 1*, Bjørn Alstad red., Sigma, Oslo, 1993.
- 3) Kilde: Martin Hjelmervik Næss - norsk UNIFIL-undersøkelse.
- 4) OPINION foretok meningsmålinger i februar og april 1988. På spørsmålet «Mener du at Israels framgangsmåte på Vestbredden og Gaza er forsvarlig eller er den for hard» svarte hhv 5% (februar) og 6% (april) at den var forsvarlig, 59% og 72% at den var for hard, og hhv 16% og 13% ville ikke ta standpunkt. De øvrige «visste ikke». Et annet spørsmål i samme meningsmåling lød: «Bør Israel etter din mening oppgi de okkuperte områdene eller ikke». Hhv. 47% og 60% svarte «oppgi områdene», mens 10% svarte fortsatte okkupasjon. Hhv. 23% og 20% hadde ikke tatt standpunkt og vet ikke prosenten hadde sunket fra 20% til 10%.
- 5) I en meningsmåling utført av MNI for Dagbladet 14. april 2001 (vel et halvt år etter den 2. palestinske intifadaen) stiller flertallet seg nøytrale. (I pakt med

ånden i Oslo-avtalen og «begge parter»- terminologien). På spørsmålet: «Støtter du noen av partene i konflikten mellom israelere og palestinere» svarte 67% at de ikke vet eller ikke støtter noen av partene. Blant de relativt få som tar stilling, er støtten til palestinere dobbelt så stor som støtten til Israel, hhv 17% og 9%. På partibasis støtter 43% av KrFs velgere Israel, mens 54% av SV og RVs velgere støtter palestinere. Interessant nok er støtten til Israel sterkest blant folk med lav utdanning og støtten til palestinere sterkest blant folk med høyere utdanning.

- 6) Se Hilde Henriksen Waage (1989), op.cit.
- 7) Jeg baserer meg her i første rekke på egne opplevelser. På SFs landsmøte i mars 1967 hadde jeg gått av som partisekretær, valgt på landsmøtet høsten 1964, men fortsatte som medlem av sentralstyret.
- 8) SF: Sosialistisk Folkeparti, en forløper til Sosialistisk Venstreparti (SV).
- 9) For meg som reiste land og strand rundt og skulle forsvare og forklare partiets politikk var det naturlig å søke alt relevant bakgrunnsmateriale om Midt-Østen konflikten. Det fikk jeg av Erik Nord som var SF's fremste utenrikspolitiske ekspert. Han hadde flyttet fra Utenriksdepartementet, på grunn et noe avvikende utenrikspolisk syn, til en friere rolle i Norsk Utenrikspolitisk Institutt (NUPI). Han ble min fremste læremester. En annen person i SF med store kunnskaper om Midt-Østen var professor Guttorm Gjessing, en av partiets tre såkalte grunnleggere. Han hadde nettopp utgitt boka *Kibbutz* på PAX forlag, der han gikk langt i å lovprise det israelske kibbutz-systemet. Israels angrepskrig i juni 1967 fikk ham til å skrive nytt forord til boka hvor han tok avstand fra deler av innholdet i sin egen bok.
- 10) Særlig pkt 2 vakte oppsikt, fordi det opprinnelige forslaget fra Bryn/Hellerud SUF ikke inneholdt reservasjonen «som brohode for imperialismen», og dermed lettere kunne bli oppfattet som et forslag om å utslette staten Israel. Som en av partiets gjester på landsmøtet tilhørte jeg flertallet som vant fram med denne nødvendige presiseringen. Andre gjester på landsmøtet valgte å ikke være til stede under behandlingen av uttalelsen.
- 11) Det var ekstra bemerkelsesverdig at lederen for første gang i bladets historie var usignert. Det vil si at den ikke bare sto for redaktørens regning, men også for redaksjonsutvalget som bestod av 4 personer: partiets leder og nestleder Knut Løfsnes og Ola Bonnevie, parlamentarisk leder Finn Gustavsen og tidligere redaktør Sigurd Evensmo.
- 12) Gamle «hovedfiender» som meg, og andre som heller ikke var begeistret for at Stalin og Maos lille røde fikk samme plass i det nye bedehusmiljøet som Bibelen hadde i det gamle, ble invitert med i arbeidet for å skape en norsk solidaritetsorganisasjon for palestinere. Ferdig med partipolitikken, etter splittelsen i SF i februar 1969, ble jeg med fra starten av i det som ble Palestinakomiteen i Norge (Palkom). Den offisielle stiftelsen fant sted på slutten av 1970.
- 13) Vi kalte dem «Hasse og Tage», men egentlig het de Hasse Bendiksbjerg og Steinar Tamsfoss.
- 14) Sitert fra Hilde Henriksen Waage, *Norwegians? Who needs Norwegians*, PRIO International Peace Research Institute, Oslo, s. 38
- 15) Et eksempel illustrerer dette: Jeg hadde fra starten i 1970 vært med i, og leder for, Gruppe Oslo Øst i Palkom. Av de fire-fem aktive gruppene i Oslo var den trolig den største og mest aktive. I starten var flertallet av medlemmene partipolitisk uavhengige. Etter hvert forandret dette seg, og selv jeg ble for en



kort periode medlem av AKP. De siste åra før splittelsen var 12 av 13 medlemmer AKP-ere – bare en uavhengig. Det betydde at vi ble pålagt å ha fraksjonsmøte oss 12 i mellom og møttes for eksempel en time før avtalt møtetid, da den 13. dukket opp og det offisielle møtet kunne starte. Klarere kunne man knapt markere at solidaritetsarbeidet hadde A- og B-medlemmer. Et annet eksempel var da Palkom skulle velge ny leder etter Finn Sjøe (leder første året) og Peder Martin Lysestøl (leder andre og tredje året). Dette skulle diskuteres både i fraksjonen og i den samla gruppa. Begge steder var vi enige om at den meget aktive Trond (seinere Trond Ali) Linstad var beste kandidaten. Da grep ledelsen i Oslo AKP inn og bestemte at Trond ikke kunne velges, selv om han var på vei inn i AKP, og pekte ut Per Dahl som ny leder. Han ble da også valgt.

- 16) Et hovedproblem for «det nye Palkom (m-l)» var at organisasjonens hovedparole nr 1 fortsatt eksisterte: «*Full støtte til det palestinske folkets nasjonale frigjøringskamp, på deres egne vilkår*». Innebar denne parolen at det sto enhver solidaritetsorganisasjon fritt å utnevne hvem som var PLOs hovedfiender? Palkoms svar var ja. PLOs svar var nei. Spørsmålet ble derfor ganske enkelt: Er PLO i det hele tatt meningsberettiget? Etter et halvt år, i juli 1976, måtte Palkom innkalle til ekstraordinært landsmøte og stryke sin nye parole om «den sovjetiske sosialimperialismen» som palestinernes hovedfiende. Forklaringen i en lederartikkel i deres blad «Fritt Palestina» nr 7/76 var: «Det er ikkje praktisk for Palkom i dag å ha ei politisk plattform som går ut over PLO si plattform». Dersom Palkom hadde innsett dette et par år tidligere ville kanskje splittelsen vært unngått.
- 17) I oktober 1976 ble det trykt tre kronikker på mer enn en hel side hver som tok opp «Solidaritetsarbeidet for Palestinas folk». Første del hadde tittelen: «Sovjet og Palestina: Fra utskjelling til falsk støtte» Her er sitat fra avisa: «Om vi forstår sosialimperialismens utvikling og forholdet til det palestinske folket, blir det også mulig å forstå hvorfor Bygstad-gruppa er en falsk solidaritetsorganisasjon» Andre del framstår med følgende tittel: «Sovjet og Palestina. Bygstad-gruppa nyttig for Moskva», med konklusjon i ingressen: «Bygstad vil neppe spille noen betydelig rolle på lang sikt. Men akkurat nå er han nyttig som organisator for det falske Palestina-arbeidet i Norge». I den tredje kronikken er tittelen «Palestinafrontens krisehjelpaksjon: Revisjonisme forkledd som humanisme» Den konkluderer med: «Det er ikke noe rart i at både SV-ledelsen og NKP har slutta helhjerta opp om Bygstadgruppa. De ser på Bygstad som en motor for å organisere en falsk solidaritetsbevegelse som tjener deres interesser. Han tjener Moskvas interesser i deres verdensomspennende kamper». I tillegg til disse karakteristikken om å være leder for det falske solidaritetsarbeidet, og dermed tjene Moskvas interesser, haglet det i månedsvis med en rekke andre karakteristikker av samme slag, som for eksempel «Israels beste venn i Norge». Jeg veit ikke om Klassekampen, AKP og Palkom noensinne har skiftet standpunkt, eller når dette har skjedd. Det hadde da også liten betydning for meg. Men det fikk en viss betydning for solidaritetsarbeidet i Norge etter 1976.
- 18) I første rekke gjaldt dette gruppa «kristne sosialister» og organisasjonen Norges Kristelige Studentforbund med hovedkontor i Universitetsgt. 22 og kursstedet Haugtun, hvor Palestinafronten avholdt sine første landsmøter og årlige pinseseminar.
- 19) De første årene i FUPs historie spilte AUF en ledende rolle. De tre første lederne kom alle fra AUF og gjorde en fin innsats. Den første lederen var Siri Bjerke, daværende sentralstyremedlem i AUF. Seinere tok Øystein Mæland

over. Han var samtidig leder for AUF i Oslo. Begge har seinere gjort politisk karriere i Arbeiderpartiet, Siri Bjerke som statssekretær og seinere miljøvernminister og Øystein Mæland et par ganger som statssekretær i justisdepartementet. Tredje leder var Oddvar Saltnes fra AUF, journalist i LO-Aktuelt. Han døde i ung alder i en tragisk ulykke midt på 80-tallet. Deretter gikk Fellesutvalget inn i en stille periode.

- 20) Prosjektet var i hovedsak ferdig oppbygget ca 1980, men interne problemer oppstod og det tok tid før det kom til endelig anvendelse.
- 21) Leger, sykepleiere, fysio- og ergo-terapeut, hjelpepleiere og barnevern-pedagoger. Til sammen fem norske, en dansk, to finske og en hollandsk + lokalt personale.
- 22) Den kvinnelige delen av personalet ble satt i husarrest i nabobyen Saida. De norske gutta, Dr. Steinar Berge og barnevernpedagog Øyvind Møller, forsvant i dagevis. Med god hjelp fra Utenriksdepartementet ble de til slutt lokalisert som krigsfanger i Magido-fengselet i Israel. De ankom Fornebu i sine israelske fangedrakter, og ble mottatt med norske og palestinske flagg og stor jubel, men til stor forvirring for medpassasjerene, Trygve Bratteli og frue som ankom med samme fly etter å vært i Israel og fått en skog oppkalt etter seg.
- 23) Det nye prosjektet, som bl.a. besto av et kirurgisk kriseteam med kirurg, anestesilege, lege, operasjonssykepleier, to avdelingssykepleiere, ambulansesjåfør og tolk, ble lansert som «Krisehjelp til Libanon». Det hadde det første året (1982) en statlig støtte på 2,3 millioner fra regjeringen og etter hvert ca 700 000 innsamlet i bøsser på gata og ikke minst bevilgninger fra norsk fagbevegelse.
- 24) Slike høringer fant sted i en rekke europeiske land, i Australia, og flere steder i USA og altså i Oslo.
- 25) I oktober 1994 dro en delegasjon fra Norges Vel med leder Per Dæhlen og seksjonssjef Torger Dahl, samt produktsjef Øyvind Bergstrøm fra Gartnerhallen og undertegnede fra PgN til Vestbredden og Gaza og diskuterte samarbeidsprosjekter med PARC.
- 26) Gaza har vært med i alle år, noen ganger også med palestinske jentelag. Etter hvert har også Vestbredden blitt involvert, først med et felleslag, seinere også med lag fra byer som Nablus, Jerusalem og i forfjor (etter massakren) Jenin. De fire siste åra har også etterkommerne fra massakrene i Sabra og Shatila i Beirut, Libanon deltatt.
- 27) LO og de fleste forbund bevilger til sammen vel 200 000 kr. Arrangøren, Bekkelaget Sportsklubb bruker vel 100 000 kr på innlosjering, transport og mat. UD bidrar med 2 – 300 000 kroner. I 2003 var det 14. året på rad med palestinsk deltakelse. Tre lag deltok: Gaza, Vestbredden og «Sabra/Shatila survivors» fra Libanon, med et samlet budsjett på 570 000.
- 28) Ved stiftelsen var følgende 16 organisasjoner med:
  - Arbeidernes Ungdomsfylking, Norges Kommunistiske Parti, Norges Kommunistiske Ungdomsforbund, Norges Kristelige Studentbevegelse, Norges Unge Venstre, Norsk Barnevernpedagogforbund, Norsk Grafisk Forbund, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, Norsk Kvinneforbund, Norsk Sosionomforbund, Norsk Studentunion, Palestinagruppene i Norge, Senterungdommens Landsforbund, Sosialistisk Ungdom, Sosialistisk Venstreparti, Unge Pionerer.

Siden stiftelsen er to organisasjoner nedlagt: Norsk Kvinneforbund og Unge Pionerer. To har meldt seg ut: Unge Venstre og Norges Kristelige Student-

forbund. To har sluttet seg sammen (sosionomer og barnevernpedagoger) til Fellesorganisasjonen for sosionomer og barnevernpedagoger, FO, og er fortsatt med.

Andre organisasjoner har kommet til:

- Palestinakomiteen, Rød Valgallianse, Rød Ungdom, Norges Handikapforbund, Teologene, Den palestinske forening i Norge.

Også landsomfattende organisasjoner er nå medlemmer av FUP:

- LO Oslo, Fellesutvalget i Rogaland, Fellesutvalget i Hedmark.

- 29) Trygve Natvig, som i flere år hadde spilt en sentral rolle i Norges Kristelige Studentforbund, var en energisk leder til han gikk av i 2000. Han ble etterfulgt av Trine Lid Larsen (fra AUF) som fungerte ett år, deretter Rannfrid Thelle fra NKSF, knapt ett år, og så i 2003 Reza Rezae. Han er også leder av SVs utenrikspolitiske utvalg. På årsmøtet 9. februar 2004 ble Martin Holter fra PgN valgt. Han er tidligere sivilarbeider i PgN.
- 30) Kjente politikere fra de fleste politiske partier, ungdomsorganisasjoner og humanitære organisasjoner holdt appell, bl.a. Jens Stoltenberg, Kristin Halvorsen og Aslaug Haga. En rekke organisasjoner som ikke er med i Fellesutvalget sluttet seg til arrangementene, det gjaldt for eksempel LO, Norsk Folkehjelp, Flyktningerådet, Kirkens Nødhjelp, Mellomkirkelig Råd, Norges Fredsråd, Human-Etisk Forbund og Norges Bygdeungdomslag.

### **Informasjon om og fra Fellesutvalget**

Palestinakomiteen utga bladet Fritt Palestina fra 1970 til 1990. Palestinagruppene utga bladet Palestina-Nytt fra 1976 til 1995. Fra 1996, da begge solidaritetsorganisasjonene kom med i Fellesutvalget, utga Fellesutvalget bladet **Palestina**. Det utkommer vanligvis med 4 nr i året og er i sin 10. årgang.

Det koster 150 kroner i året og kan bestilles via Fellesutvalget eller direkte til **Palestina**: Adresse. Storgt.22, 0184 Oslo. Evt. på tlf. 22 17 06 77 eller fax 22 17 05.

E-mail: [fup@palestina.no](mailto:fup@palestina.no) Abonnementskonto er 9001.23.39932